

Norsk fiske og EU-medlemskap

NEI TIL EUs SKRIFTSERIE 1-04. AV DAG SEIERSTAD

www.neitileu.no

©2004 Nei til EU / Dag Seierstad
Layout/design: Petter Andresen
Trykk: BK Grafisk AS
Printed in Norway
ISSN 0806-8224

Opplag 4 000

Flere hefter kan bestilles fra:
Nei til EU
Arbeidersamfunnets plass 1
0181 Oslo

Telefon: 23 35 45 80
Telefaks: 23 35 45 85
neitileu@neitileu.no
www.neitileu.no

Norsk fiske og EU-medlemskap

Av Dag Seierstad

Innhold:

1. EØS-avtalen og norsk fiske	side 4
2. Når EØS utvides med ti nye EU-land	11
3. Kampen om lakse-eksporten.....	15
4. Fiskeripolitikken til EU	18
5. Bedre fiskeriløsning enn i 1994?	25
Studieplan.....	31

Dette heftet bør leses i sammenheng med heftet «*Kan EU-fisket reddes?*», hefte 1/2003 i NTEUs skriftserie. Det heftet tar for seg konsekvensene av EUs fiskeripolitikk, den innbitte kampen om kvoter, overfisket og presset for å fiske i andre lands farvann.

1. EØS-avtalen og norsk fiske

Handlefrihet på to viktige områder

EØS griper sterkt inn i norsk handlefrihet på stadig flere felter. (Se her dokumentasjonen i NTEUs årbok for 2002, «Ut av EØS?») Men den norske fiskerinæringa omfattes bare delvis av EØS-avtalen. Norge har fortsatt fiskeripolitisk handlefrihet på to viktige områder:

1. Forvaltningen av fiskeressursene er fortsatt et norsk ansvar.
2. Norge kan fortsatt opptre på egen hånd i internasjonal havpolitikk og fiskeripolitikk.

Det siste er særlig viktig fordi Norge og EU på så mange måter har motstridende interesser i hav- og fiskeripolitikken. Norge slåss for kyststatenes interesser, mens EU har slåss for å begrense dem mest mulig.

Norske fiskebanker er ikke del av EU-havet, og fiske i norske farvann er ikke fiske på en felles EU-ressurs. Norge har dermed fortsatt full råderett over hvordan fisket skal reguleres innafor grensa på 200 nautiske mil, hvordan kvoter skal fastsettes og håndheves. Utlendinger kan ikke skaffe seg fiskekvoter ved å kjøpe seg inn i norske fiskefartøy, og tilvirking ombord i norske farvann kan bare skje etter særskilt tillatelse

EU bestemmer likevel mye

EØS-avtalen innebærer at EU har innflytelse på eierstrukturen i fiskerinæringa, på hvem som kan eie fiskefartøy, foredlings- og oppdrettsanlegg. EU griper også inn overfor omsetningssystemet, bemanningsreglene, leveringsstedene for fisk og overfor produksjons- og transportvilkåra,

Gjennom EØS-avtalens protokoll 9 fastsettes tollsatsene på handelen med fisk mellom EU og Norge. Der finner en også reglene for antidumping, landingsrett, transitt og omsetningsordningene.

Fra og med 1 januar 1995 er det fri adgang for EU-selskap til å kjøpe seg inn i norsk fiskeindustri. Det følger av EØS-prinsippet om fri flyt av kapital kombinert med at retten til etablering og investering skal være lik for EU-selskap og norske selskap. EU-borgere og EU-selskap kan eta-

blere seg i førstehånds- og tilvirkeromsetningen, i foredlingsbedrifter og i oppdrettsnæringa.

Norge kunne derfor ikke nekte nederlandske investorer å kjøpe opp Hydro Seafoods 128 oppdrettsanlegg for noen år tilbake. Ingen norske regler kan nå forhindre at norsk fiskeforedling blir oppkjøpt av EU-selskaper. Norge kan heller ikke gi driftstilskudd til fiskemottak eller foredlingsbedrifter utover de rammene som er godkjent av EU.

ESA passer på

En god del foredlingsbedrifter er i store vanskeligheter, og i Måsøy kommune valgte kommunen å kjøpe et fiskebruk som var gått konkurs og investere 4 millioner kroner for å holde driften i gang. Da sendte fire av bedriftene i Røkke-eide Norway Seafoods ei klage til ESA om at dette er offentlig støtte i strid med regelverket til EØS. Den ene av Røkke-bedriftene er Tobø Fisk som vil bli eneste fiskebruk i Måsøy dersom klagen imøtekommes. (Fiskaren 6.10.03)

EU griper også inn ved tildeling av konsesjoner på oppdrettsanlegg. Opprinnelig ble konsesjoner tildelt ut fra klare distriktpolitiske hensyn og med særlig vekt på at eierne skulle ha lokal tilknytning. Disse prinsippene ble etter hvert tillagt stadig mindre vekt, og fra 1994 krever EØS-avtalen at det bare er «*forretningsmessige hensyn*» som skal telle.

Et ferskt eksempel gjelder en konsesjon på Tustna i Møre og Romsdal. Ett av de dominerende oppdrettsselskapene, Stolt Sea Farm, ble ikke tildelt konsesjon og klagde til ESA. ESA sendte sommeren 2003 et såkalt «*åpningsbrev*» der det reageres på en del av konsesjonsvilkåra. Det kan blant annet ikke kreves at anlegget må kjøpe lokale varer og tjenester, heller ikke at en står fritt til å endre eierstrukturen på et seinere tidspunkt. (Aftenposten 11.8.03)

EØS-avtalen gir oss ett viktig unntak når det gjelder adgangen til å *eie fiskefartøy*. EU-borgere og EU-selskap kan ikke kjøpe seg inn i norske fiskebåtredier, og utenlandske fiskefartøy kan ikke kreves inntatt i norske fiskeriregistre.

Norsk lov stiller krav om at skipperen og minst 50 prosent av mannskapet på et fiskefartøy skal være norsk. I 1999 ble bomtråleren «*Kvit-sjøen*» dømt i Agder lagmannsrett fordi alle ombord var fra Nederland. Lagmannsretten bygde dommen på at EØS-avtalen ikke gjelder på norske fiskefartøy fordi fiskerinæringa ikke omfattes av EØS. ESA er nå i gang med å undersøke om dette er en holdbar argumentasjon. (Fiskaren 23.7.03) ESA har også til vurdering om kravet om 50 prosent norsk mannskap er i strid med EØS-avtalens regler om fri flyt av arbeidskraft.

EØS-avtalen innebar at Norge overtok EUs regelverk for kvalitetskontroll av fisk og fiskevarer. Norsk fiskeindustri har måttet investere over tre milliarder kroner for å tilfredsstille det nye regelverket. Mange av

hygienekrava er sterkt omstridte. Det gjelder bl.a. kravet om å erstatte treverk med metall eller plast i foredlingsanlegg og på båter.

Forhandlingene om EØS-avtalen

EU styrte EØS-forhandlingene i 1991-92 slik at de fleste andre spørsmål var løst før en gikk løs på fiskeriforhandlingene. Det gjorde det umulig å koble løsninger for denne sektoren med løsninger i andre sektorer. Dette førte til at når Norge ville ha full frihandel med fisk, krevde EU krevde fangstkvoter i norske farvann.

Forhandlingene endte med at EU økte sin kvote av norsk arktisk torsk fra 2,14 prosent til 2,9 prosent. Det var i 1991 1.600 tonn. I tillegg skulle Spania og Portugal få en tilleggskvotest som i 1997 skulle være 11.000 tonn. Norge fikk på papiret erstatning i form av kvoter på andre arter i Nordsjøen, men på arter som var mindre verdifulle og mindre aktuelle å fiske på.

EØS-avtalen tillater EU å sette inn anti-dumping-tiltak mot norsk fiskeeksport. Det betyr at EU kan innføre straffetoll hvis EU mener at norsk fisk selges for billig. Denne retten til anti-dumping-tiltak gjelder ikke andre deler av norsk eksport, som for eksempel eksporten av industrivarer.

EU fikk derimot ikke i gjennom at EU-selskap skulle få investere i den norske fiskeflåten og skaffe seg kvoter på den måten, såkalt «*kvote-hopping*». (Se s. zx)

Mindre enn tre prosent toll på fisk

EØS-avtalen gir bedre vilkår enn handelsavtalen (se ramme på s. zx) ved eksport av fisk til EU. Noen fiskeslag har tollfri adgang til EU-markedet (torsk, hyse, sei, kveite og blåkveite). For andre fiskeslag er tollen den samme som under handelsavtalen (laks, makrell, sild, reker, kamskjell og sjøkreps). For de fleste andre produkter ble tollen redusert til om lag 30 prosent av opprinnelig toll.

Den samlede tollbelastningen er likevel ikke stor. I følge regjeringens EØS-melding, St.meld.nr. 27 (2001-2002) er den samlede tollbelastningen på vår eksport av fisk til EU bare 2-3 prosent av den samlede eksportverdien som i 2002 var på 15 milliarder kroner.. Det skyldes at en stor del av eksporten kommer inn uten toll, enten fordi det dreier seg om fisk som ikke er tollbelagt eller på grunn av de tollfrie kvotene.

I tillegg er det slik at EU selv – ved ensidige tiltak – ofte setter tollene ned til null for kortere eller lengre perioder når det leveres for lite fisk til å dekke etterspørselen. EU dekker dessuten stadig mindre del av den fisken som spises i EU ved eget fiske. Det er derfor den norske eksporten av fisk til EU stiger så kraftig.

Tollsatsene på norsk eksport av fisk til EU:**Fersk og frossen fisk: Fileter, fersk eller frossen:**

Laks	2,0 %	2 %
Ørret	3,6 %	3,6 %
Torsk	0	0
Sei	0	0
Hyse	0	0
Sild	15,0 % fra 1.1-14.2 og 16.8-31.12	18,0 %
Sild	0 ellers i året	
Makrell	20,0 % fra 1.1-14.2 og 16.8-31.12	18,0 %
Makrell	0 ellers i året	
Lange	2,2 %	0,9 %
Uer	2,2 %	5,4 %
Lyr	2,2 %	0,9 %
Rogn	3,3 %	
Reker, kokte	12,0 %	

Tollfrie kvoter i tonn:

Laks	6.100
Ørret	500
Sild	868 fra 1.1-14.2 og 16.8-31.12
Makrell	260 fra 1.1-14.2 og 16.8-31.12
Lange	370
Uer	400
Lyr	400
Rogn	1.900
Reker	800

Tørka og salta fisk

Tørrfisk	0
Klippfisk torsk	3,9 %

Salta fisk

Sild	12,0 %
Torsk	0
Sei, lange og hyse	3,6 %

Skalldyr

Hummer	1,8 %
Reker	12,0 % tollfri kvote 7.200 tonn
Krabber	2,2 % tollfri kvote 50 tonn
Blåskjell	3,0 %

Tilberedt fisk

Gravlaks	5,5 % tollfri kvote 300 tonn
Torsk, sei og lyr	6 % tollfri kvote 5.500 tonn
Sild	20 % tollfri kvote 1.440 tonn
Makrell	25 % tollfri kvote 130 tonn
Reker i lake	20 % tollfri kvote 1.000 tonn

(Kilde: Fiskaren 5.3.03)

Får vi solgt fisken vår hvis vi sier opp EØS-avtalen?

Et argument mot å si opp EØS-avtalen er at tollene på eksporten av fisk og fiskeprodukter til EU da vil øke? Men hvor mye?

Økonomene Carl-Erik Schulz og Fritz Holte har funnet ut at den samlede tollbelastningen i år 2000 i verste fall ville ha økt med 938 millioner kroner. Tapet vil i så fall bli så vidt over én promille av Norges bruttonasjonalprodukt.

Beregningene bygger på at hvis vi sa opp EØS-avtalen, ville vi betale den tollene som WTO-reglene fastlegger. Høyere toll kan ikke EU pålegge oss. Det er de tollsatsene EU bruker på import fra alle land som EU ikke har avtalt lavere toll med.

Nå er det ingen som vet hva som vil hende med tollene på eksport av fisk til EU hvis EØS-avtalen blir sagt opp:

- Én mulighet er at vi går tilbake til den handelsavtalen med EU som ble inngått i 1973. Den vil automatisk gjelde i det øyeblikk EØS-avtalen faller vekk.
- En annen mulighet er at Norge inngår en ny handels- og samarbeidsavtale med EU, slik de fleste større handelspartnere til EU gjør.

Det vi kan være sikre på, er at tollsatsene aldri kan bli høyere enn WTO-satsene siden både EU-statene og Norge er medlem av WTO.

Handelsavtalen med EU

Etter nei-resultatet ved folkeavstemningen i 1972 ble det forhandla fram en handelsavtale med EU. Handelsavtalen mellom Norge og EU var skåret over samme lest som de handelsavtalene som Sverige og Finland inngikk med EU i 1972.

Handelsavtalen innebar at det ikke skulle være toll på handelen mellom Norge og EU med to unntak: Norge beholdt importvernet mot import av landbruksvarer, og EU krevde inn toll på en del bearbejdede fiskeprodukter.

Hvis tollene på den fisken vi selger til EU, øker i forhold til i dag, vil det slå ut på to måter:

- ved at vi får lavere pris for noe av den fisken vi selger
- og ved at de som bor i EU, må betale mer enn før for noe av den fisken de kjøper fra Norge.

Det siste betyr at noe av belastningen ved økt toll må tas av forbrukerne i EU. Det vil gjøre at «tapet» for oss i Norge vil bli mindre enn 938 millioner kroner per år.

Fiskeeksportørene våre har flere muligheter for å tilpasse seg til en situasjon med høyere toll:

- De kan endre hva slags fisk og fiskeprodukter (fersk, foredlet) de selger til EU,
- de kan selge mer av fangsten på andre markeder, f.eks. i Asia, Amerika eller til Russland,
- og de kan velge å fange mindre.

Den norske eksporten av sjømat var i 2001 på 30,6 milliarder kroner. Av dette gikk sjømat for 16,9 milliarder til EU, 5,7 milliarder til Asia, 4,3 milliarder til Russland og Øst-Europa, 1,4 milliarder til Nord-Amerika og 1,4 milliarder til Sør-Amerika.

Av eksportverdien i 2001 utgjorde laksefisk 36 prosent, torskefisk 29 prosent, pelagisk fisk (sild, makrell, tobis) 24 prosent, reker 4 prosent og annet 7 prosent.

Ved å endre sammensetningen av eksporten til EU vil fiskeeksportørene kunne unngå noe av den økte tollbelastningen. Det betyr at en overdriver fordelene av EØS-avtalen hvis en regner med at eksporten til EU vil bli akkurat som om EØS-avtalen fortsatt skulle gjelde. Beregningene til Schulz og Holte så helt bort fra at norske eksportører vil endre kvalitet, marked eller eksportmengde dersom EØS-tollen erstattes av WTO-toll.

WTO-regelverket er slik at det er tollfrie kvoter for eksport til EU av noen slag fisk og fiskeprodukter. Men disse kvotene er ikke øremerka for spesielle land. Det betyr at Norge må konkurrere med andre land om hvem som skal nyte godt av de tollfrie kvoter. Schulz og Holte har gått ut fra at Norge ikke oppnår noen del av disse kvotene – så sant det ikke skulle dreie seg om fisk og fiskeprodukter der det er opplagt at Norge er eneste leverandør til EU. Dette trekker også den samlede tollbelastningen ned i forhold til tallet på 938 millioner.

I WTO arbeides det systematisk med sikte på å redusere alle tollsatser – også på fisk og fiskeprodukter. Foran ministermøtet i Cancun i september 2003 la forhandlingsledelsen fram et forslag om at tollene på fisk gradvis skal ned til null. Dette forslaget kom aldri opp til noen realitetsbehandling siden forhandlingene i Cancun brøt sammen av helt andre grunner. Norges WTO-ambassadør Kåre Bryn sier til Dagens Næringsliv (27.5.03) at Norge har vært en aktiv pådriver for et slikt forslag – og «*antyder en tidshorison på 10-15 år, med en gradvis nedtrapping av tollsatsene*».

EU-tilpasninger

Parallelt med EØS-forhandlingene (1991-92) og forhandlingene om medlemskap (1993-94) har det skjedd mange EU-tilpasninger av den norske fiskeripolitikken. Noen av dem ville vært en konsekvens av EØS-medlemskapet, andre innebar å foregripe et EU-medlemskap.

Med råfiskloven av 1938 tok fiskerne makta over førstehåndsomsætningen av fisk. Fiskerne organiserte seg i fiskesalgslag som hadde monopol på førstehandsomsætningen av de fleste fiskeslag. Salgslaga kan kontrollere fangsten og stoppe fisket hvis det landes for mye fisk. Siden salgslaga kan sette en minstepris, har fiskerne stor makt i forhold til foredlingsbedriftene.

Råfiskloven ble i 1992 endra slik at salgslaga ikke lenger kan

bestemme hvem som har rett til å være fiskekjøper. Det er det nå Fiske-ridirektoratet som avgjør. Også andre endringer undergraver den innflytelsen fiskerne har hatt over egen næring.

Tilvirkerloven, som regulerte annenhåndsomsetningen, er opphevd, og fiskeeksportloven er endra slik at det nå er fri adgang til å eksportere fisk. Tidligere ble det eksportert i regi av eksportutvalg for ulike fiskeslag og fiskeprodukter.

Sjøgrenseloven ble endra slik at utenlandske fiskebåter får levere fisk i Norge på samme vilkår som norske. Tidligere var det bare i særlige tilfelle at de kunne få levert fisk i Norge. Denne endringen har gjort det mulig for russiske fiskefartøy å levere store mengder fisk til foredlingsindustrien i Finnmark.

Deltakerloven står under hardt press, seinest under forhandlingene om utvidelsen av EØS-avtalen med ti nye EU-land våren 2003. (Se s. zx) Det er denne loven som krever at norske eiere må eie minst 51 prosent av norske fiskefartøy.

Fri flyt av levende fisk

Det lar seg ikke hindre at fisk svømmer fritt fra ett havområde til et annet. Men handelen med levende fisk lar seg kontrollere. Veterinærkontrollen har vært særlig viktig. EU har ingen systematisk veterinærkontroll ved de indre grensene, men EØS-avtalen ga fra starten Norge et varig unntak på dette området. Vi kunne fortsatt opprettholde streng kontroll med import både av fisk- og kjøttvarer og av levende fisk og dyr.

I 1997 vedtok stortingsflertallet, mot stemmene til Senterpartiet og SV, å fjerne dette unntaket. 1. januar 2003 falt veterinærkontrollen med import av levende fisk bort. Det vil heller ikke være mulig å holde importert fisk i karantene for å undersøke om det foreligger noen smittefare.

Smittefaren fra importert fisk er særlig stor fordi oppdrettsnæringa innfører smolt i store mengder fra andre land. På 1970-tallet kom fiske-sjukdommen furunkulose til Norge ved import av smolt fra Skottland. Denne sjukdommen har en ikke klart å utrydde. Tvert imot har den spredt seg kraftig.

2. Når EØS utvides med ti nye EU-land

Fra 1. mai 2004 utvides EU med ti nye medlemsland. I tillegg til Malta og Kypros er det åtte land fra Sentral- og Øst-Europa: Polen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Estland, Latvia og Litauen. De nye EU-statene blir fra samme dato medlem også av EØS.

Det forandrer lite på handelsrelasjonene til Norge. Vi har hatt frihandelsavtaler med alle land i Sentral- og Østeuropa fra tidlig på 1990-tallet. Men i motsetning til EØS-avtalen har disse avtalene også omfatta handelen med fisk. Det betyr at vi har solgt fisk tollfritt til alle disse landa.

I EØS er det ikke full tollfrihet på den fisken vi selger til EU. Det betyr at vi etter 1. mai 2004 må betale toll på en del fiskeprodukter som vi i dag selger tollfritt land i Sentral- og Østeuropa.

I slike tilfeller krever regelverket til WTO at det skal føres forhandlinger mellom Norge og EU om hvordan denne nye tollbelastningen skal kompenseres. WTO forbyr at den samlede tollbelastningen mellom to land eller områder øker når land går over fra ett frihandelsområde til et annet. Slike forhandlinger ble ført da Spania og Portugal gikk over fra EFTA til EU i 1986 og da Sverige og Finland ble medlem av EU i 1995.

Hardt press på Norge

Under forhandlingene med EU våren 2003 ble Norge satt under hardt press. EU ville ha seg godt betalt for at Norge skulle få den kompensasjonen vi hadde krav på i henhold til WTO-reglene.

EU starta med å kreve at Norge skulle betale 4,6 milliarder kroner – 25 ganger så mye som i dag – til fattige regioner i EU. I tillegg måtte fiskerinæringa i EU få adgang til å skaffe seg fiskekvoter i norske farvann ved å kjøpe seg inn i den norske fiskeflåten. EU ville også ha lettere adgang til det norske markedet for en del av landbruksvarene sine.

Forhandlingene endte med at Norge og Island i prinsippet fikk gjennomslag for at dagens tollfrihet for fiskeeksport til land i Sentral- og Øst-Europa skal kompenseres når disse landa blir medlem av EU.

EU-kommisjonen prøvde lenge å benekte at dette var en opplagt følge av WTO-regler.

Men Norge tapte kampen om hvordan kompensasjonen skal gis. Det var et norsk ønske å bli kompensert ved at EU senket tollsatsene sine på sild og makrell. Det lyktes bare delvis. Tollen på en del bearbeidede sildeprodukter blir satt ned, på doble sildefileter fra femten til tre prosent. Men størstedelen av kompensasjonen vil komme som tollfrie kvoter på makrell, noen sildeprodukter og bearbeidede reker.

De norske forhandlerne gikk med på å gi fiskefartøy fra EU rett til transitt gjennom Norge for fangst landa i norsk havn. (Se eget avsnitt på s. zx.) Derimot gikk de ikke med på at EU-kapital skal få tilgang til norske fiskekvoter ved å kjøpe norske fiskefartøy.

Det mest oppsiktsvekkende er at de norske forhandlerne godtok at Norge hvert år skal betale 1,8 milliarder kroner til EU til fattige regioner i EU – ti ganger så mye som i dag. I forhold til folketall og nasjonalprodukt er det mer enn hva de rikeste av dagens medlemsland bidrar med til utviklingen av de nye medlemsstatene.

Det økonomiske bidraget er delt i to: Norge skal betale 114 millioner euro i året til «*økonomisk og sosial utjamning*» i et utvida EU. Med dagens kronkurs betyr det over 900 millioner kroner. Disse pengene skal fordeles på Spania, Portugal og Hellas i tillegg til alle nye medlemsland. Pengene skal administreres av EFTA, men EU-kommisjonen skal bestemme hvordan pengene skal fordeles på land.

I tillegg skal Norge betale et like stort beløp, 114 millioner euro, øremerka for de nye medlemslanda. De pengene skal også administreres av EFTA, men Norge får større innflytelse på hvordan pengene skal brukes.

Når vi først skal gi så stor støtte, fins det mange land lengre øst i Europa der behovet for hjelp er mye større og der utsiktene til økonomisk og sosial forbedring er langt dårligere. Siden de ikke er medlem av EU, får de heller ikke EU-støtte i samme omfang som de nye medlemsstatene vil få.

Utpressing av EØS-tilhengere

Utpressing av norske EØS-tilhengere – slik fungerte forhandlingene mellom Norge og EU om utvidelsen av EU og EØS østover i Europa våren 2003. Det er slik det må gå når EØS-flertallet på Stortinget insisterer på at det ikke fins noe alternativ til EØS. Regjeringen sier det rett ut i stortingsproposisjonen om EØS-utvidelsen: «Det er i dag ikke noe reelt alternativ til EØS-avtalen for å ivareta våre interesser vis-à-vis EU.» (St.prp.nr. 3 (2003-2004))

Når dette er utgangspunktet, har de norske forhandlerne en umulig forhandlingsposisjon. Så lenge stortingsflertallet insisterer på at det ikke fins alternativ til EØS-avtalen, blir vi i slike forhandlinger med EU stadig pressa til å godta helt urimelige løsninger.

Utover våren 2003 ble det skapt et inntrykk i norske media at EØS-avtalen var i fare dersom en ikke kom fram til en forhandlingsløsning. Men EØS-avtalen var naturligvis aldri i fare. EU har store fordeler av denne avtalen. Det har ikke Norge. (Se her NTEUs Årbok 2002: «*Ut av EØS?*»)

Til gjengjeld har EØS-tilhengerne vært dyktige til å dyrke fram forestillingen om at EØS er en avtale norsk næringsliv ikke kan greie seg uten. Det gir dårlig fotfeste for norske forhandlere hver gang det forhandles med EU om endringer av EØS-avtalen.

Kravet om transitt for fisk fra EU-fartøy

Fiskefartøy fra EU kan fra 1.mai 2004 sende fisk i transitt gjennom Norge hvis Stortinget godkjenner ordningen. Som motytelse skal Norge få økt den tollfrie rekekvoten fra 5.500 tonn til 8.000 tonn.

Det er et elendig bytte. Fri transitt gjennom Norge vil bidra til å undergrave både den norske omsetningsordningen for fisk og den norsk foredlingsindustrien. Dette blir fra nå av varige virkninger av EØS-avtalen. Fordelen med en større tollfri rekekvote varer derimot akkurat så lenge som EU opprettholder toll på import av reker fra tredjeland – og den fordelene reduseres jo mer EU reduserer tollene på rekeimport. Slike generelle tollreduksjoner skjer stadig vekk og er satt i system gjennom WTO.

Råfiskloven krever i dag at all fisk som landes ved norsk kai, skal omsettes gjennom regionale salgslag. Det gjelder uansett om fartøyet er norsk eller utenlandsk. Fri transitt for fisk fra EU-fartøy betyr at slike fartøy kan gå utenom salgslaga og levere fangsten til en kjøper som har oppretta et transittlager i Norge – eller den kan leveres direkte til en trailer eller et lasteskip.

Dette betyr at norsk fiskeforedling får vanskeligere konkurransevilkår. Når EU-fartøy kan sende fisken sin direkte fra havn i Norge til foredlingsbedrifter i andre land, kan det svekke råstoffgrunnlaget for norske foredlingsbedrifter. Det kan også føre til økt priskonkurranse for norsk ferskfisk levert direkte til EU-land. Et viktig norsk konkurransefortrinn blir borte når fangst fra EU-fartøy kan sendes direkte fra norsk havn til kjøpere i Finland, Sverige og andre EU-land.

Uenighet siden 1992

Da EØS-avtalen ble forhandla fram i 1992, var det uenighet mellom Norge og EU om retten til transitt gjennom Norge. Fra norsk side ble EUs krav om transitt satt opp imot et norsk krav om at EU skulle avstå fra alle anti-dumpingtiltak mot norsk sjømat. (Nasjonen 13.11.03) Det ble forutsatt at en skulle forhandle videre med sikte på å nå fram til enighet før EØS-avtalen trådte i kraft 1.1.1994. Det lyktes ikke. Spørsmålet om transitt har vært uavklart helt fram til i år.

I 1995 var Norge villig til å gå vekk fra kravet om at all landing skulle skje gjennom salgslaga, men stilte som vilkår at det ble innført en kontrollavgift på all fisk som ble landa. Det ville ikke EU godta.

Det var daværende fiskeriminister Otto Gregussen som i 2000 kobla kravet om fri transitt til tollene på pillede reker. Det får fiskerinæringa og kystbefolkningen svi for lenge etter at WTO har fått all toll på reker ned på et overkommelig nivå.

Torpedo mot salgslaga

Når konkurransefortrinn svekkes på denne måten, kan det føre til at eiere av norske fiskefartøy krever å få de samme fordelene, altså rett til å sende fisk direkte til EU-land uten å gå veien om salgslaga i Norge. For hvorfor skal eiere av EU-fartøy ha fordeler som norske eiere ikke har?

Hvis norske fartøy gis samme rett til fri transitt, vil det rive vekk hele grunnlaget for den kontrollen fiskerne har hatt med førstegangsomsetningen gjennom salgslaga – og gjennom det med egen næring og egne inntekter. Fiskerinæringa tvinges tilbake til situasjonen i mellomkrigstida med full markedskamp både mellom fiskere og mellom oppkjøpere.

3.Kampen om lakseeksporten

Norske lakseoppdrettere produserer billigere enn oppdrettere i Skottland og Irland. Konkurrentene hevder at norske oppdrettere driver prisdumping og har stadig krevd mottiltak mot norsk laks. EU har fra tid til annen innført minsteprisregler for norsk oppdrettslaks. Den norske regjeringen har på sin side forsøkt å bremse veksten i den norske oppdrettsnæringa, bl.a. ved å innføre førkvoter. Likevel har norske oppdrettere fortsatt å vinne markedsandeler på EU-markedet.

På forsommeren 1997 ble det inngått en avtale mellom Norge og EU basert på kvoter og minstepris. Avtalen gjaldt for fem år og hadde to hovedpunkter:

1. Det settes tak på eksporten av laks fra Norge til EU. Eksportmengden kan ikke økes med mer enn 10 prosent i året. Eksport over taket belastes med en eksportavgift på 6 prosent.

2. Minst 85 prosent av laksen fra Norge må selges over en minstepris på 26,35 kroner. Absolutt bunnpris settes til 22,40.

Avtalen betydde at eksporten fra Norge vokste langsommere enn den ellers ville ha gjort. Likevel ga avtalen rom for betydelig eksportvekst. I 1996 eksporterte Norge 220.000 tonn oppdrettslaks til EU. I år 2002 ville avtalen ha tillatt en eksport på 393.000 tonn.

Minsteprisavtalen ga fram til 2001 store fordeler til norske oppdrettere. Markedsprisen lå høyt nok til at irsk og skotsk laks ikke vant markedsandeler på bekostning av norske oppdrettere – slik at minsteprisene ble en garanti for god pris på den laksen de solgte. Norske oppdrettere klarte å øke salget fordi etterspørselen etter laks økte, og fordi de satsa på å konkurrere på kvalitet og ikke bare på pris.

Beregninger fra Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning i Bergen kan tyde på at de norske oppdretterne har tjent 2,8 milliarder kroner på minsteprisavtalen i løpet av femårs-perioden – målt i forhold til hva de ville ha tjent uten minsteprisavtalen.

Priskrakk og fiskefusik

Høsten 2001 sprakk laksemarkedet i EU. Markedsprisen sank langt under de prisene som minsteprisavtalen hadde satt for salg av norsk laks. Det førte til at salget av norsk laks til EU for første gang gikk ned, at den norske markedsandelen sank enda mer, og at mange norske selskap så seg om etter krokveier for å få solgt laks til EU til priser langt under dem som minsteprisavtalen setter.

En vanlig brukt metode har vært å opprette et handelsselskap registrert i EU og selge laksen til en pris over minstepris til dette selskapet. Dette selskapet har så solgt laksen videre til den prisen markedet har vært villig til å betale. Handelsselskapet har dermed gått med store tap, men disse tapene oppveies av den fortjenesten den norske eksportøren fikk ved salget til dette handelsselskapet. Gjennom et byggverk av felles eierselskap kunne det hele ende med netto for oppdretteren i Norge.

Tvilsomt om det var dumping

Det var antakelig lite hold i anklagene om dumping. Det er ikke nok at norske oppdrettere kan selge billigere enn konkurrentene. Priskonkurranse er langt fra forbudt på det indre markedet. Det er tvert om meningen med det indre markedet. Vi står overfor dumping hvis varer selges til en pris som ikke dekker sjølkost – eller hvis de selges til en lavere pris (til EU) enn den prisen de samme selskapene tar ut på andre markeder.

Norske selskap har gått med til dels store overskudd i den aktuelle perioden, og siden EU har vært den dominerende avtakeren av norsk laks, må salget til EU ha skjedd til priser godt over sjølkost.

Når norske oppdrettere har kunnet utkonkurrere skotske og irske oppdrettere, skyldes det flere forhold, både bedre naturgitte forhold, bedre kontroll med sjukdommer og en mer effektiv struktur i bransjen. Det var derfor i utgangspunktet lite hold i anklagene om norsk dumping. Derimot er det ingen tvil om at enkelte selskap brøt minsteprisavtalen ved selskapsmanipulasjonene sine høsten 2001. (Se boks.)

Men det mest absurde bak hele konflikten er at kapitalen bak oppdrettsnæringa blir stadig mer tverrnasjonal. Nederlandske selskap eier en stor del av oppdrettsanlegga i Norge, samtidig som norske oppdrettsselskap er tungt inne både i Skottland og Irland. Halvparten av all skotsk oppdrettslaks produseres av norskeide selskap. Men de holder kjeft i denne konflikten – i frykt for å stemples som «*unasjonale*».

Det er ei lita gruppe av skotske og irske lakseoppdrettere som står bak laksekrigen mot Norge. De har organisert seg i EU Salmon Producers Group (EPSPG) og har forsøkt å mobilisere politisk støtte for dumpinganklager mot Norge, Færøyene og Chile. De internasjonale selskapene som eier oppdrettsanlegg i Skottland og Irland, står utafor EPSPG og har ikke støtta dumpinganklagene. (Fiskaren 24.1.03)

EU-kommisjonen konkluderte høsten 2002 med at det ikke var hold i dumpinganklagene fra EPSPG og at minsteprisavtalen derfor måtte opphøre. I den rådgivende antidumpingkomiteen fikk EU-kommisjonen støtte fra alle unntatt Storbritannia og Irland. (Fiskaren 7.3.03)

Hvorfor skal laksen være dyr?

Nå er det ingen enighet i EU om at lakseprisen må holdes høy. Den danske regjeringen har f.eks. arbeidd aktivt for å få vekk minsteprisavtalen. Norsk laks er råstoff for foredling i mange EU-land – og dermed opphav til arbeidsplasser og inntekter der. EUs fiskeforedlingsindustri anslår at rundt 15.000 arbeider med foredling av laks. Slike foredlingsbedrifter vil ha laksen billigst mulig, og føler ingen lojalitet med oppdretterne i Irland og Skottland. Bare i Frankrike er det flere som foredler norsk laks enn det er oppdrettsarbeidere i Skottland og Irland.

Ønsket om billig laks burde kunne forene forbrukerne og ideologene bak det indre markedet. For disse ideologene er priskonkurransen poenget med det indre markedet – også når konkurransen kommer fra EØS-landet Norge.

Straffetoll mot ørret

I september 2003 innførte EU-kommisjonen en straffetoll på 21,4 prosent på import av norsk ørret, en toll som da kom i tillegg til den vanlige toll på 3,6 prosent. Bakgrunnen var en klage fra finske oppdrettere om at norsk ørret ble dumpa på EU-markedet i 2001 og 2002.

Denne straffetollen vil gjelde i seks måneder – fram til mars 2004. Innen da må EU-kommisjonen avgjøre om den skal videreføres. I så fall kan en i verste fall få en straffetoll som varer i fem år.

Det er tvilsomt om det er noe mer hold i disse dumpinganklagene enn det var når det gjaldt laks. Det som er sikkert, er at prisen på ørret falt kraftig utover høsten 2001. På slutten av 1990-tallet var det stor etterspørsel etter ørret og høye priser. Det førte til at oppdrettere både i Norge og i Chile økte produksjonen så mye at prisene falt. (Fiskaren 1.10.03)

Slik vil det være på markeder der produsentene ikke samarbeider om å begrense produksjonen for å holde prisene oppe. Et slikt samarbeid kunne raskt ha kollidert med kartellreglene til EU. EU har strenge regler for å hindre at det oppstår karteller som samarbeider om å holde prisene oppe til felles fordel.

I forhold til EU må oppdrettsnæringa derfor balansere på stram line: ikke drive prissamarbeid ved å begrense produksjonen – og heller ikke selge fisken sin på EU-markedet når prisene er så lave at EUs egne oppdrettere ikke klarer å konkurrere.

EU er ikke det største markedet for norsk ørret – og blir det heller ikke etter utvidelsen i mai 2004. I 2002 eksporterte Norge 62.000 tonn ørret. 36.000 tonn gikk til Japan, 11.000 tonn til Øst-Europa og 8.000 tonn til EU. (Fiskaren 19.9.03)

Dumpinganklage kan reises om en produsent selger fisk billigere på utenlandske markeder enn den prisen som tas på hjemmemarkedet.

Det fikk en fiskeoppdretter i Gulen kommune merke da han tilbød lærerne på Florø barneskole å kjøpe ørret for 23 kroner kiloen høsten 2001. Dette var en pris som var høyere enn markedsprisen i EU på samme tidspunkt. Nå angret han på at han ikke ga bort fisken. (Fiskaren 24.9.03)

4. Fiskeripolitikken til EU

EU har er i ferd med å fiske havområdene rundt Vest-Europa uforsvarlig tomt for fisk. Mange bestander er nær ved å kollapse, og EU presser på for å få fiske i helt andre farvann.

Fangstmengden fra EUs egne fiskebanker er på full fart ned, fra over 7 millioner tonn i 1988 til 5,9 millioner i 2000. Den viktigste grunnen er regulært overfiske. Trass i alle forsøk på å bygge ned fiskeflåten, har situasjonen siden 1990 vært helt ute av kontroll. Det har vært alt for mange fiskefartøy med stadig mer effektive redskap på jakt etter fisk som det ble stadig vanskeligere å få fatt på. (Se her «*Kan EU-fisket reddes?*», s. 24-26, nr. 1/2003 i NTEUs skriftserie.)

Produksjon fra oppdrettsanlegg har økt, men kan på ingen måte kompensere for nedgangen fra kyst- og havfiske. Siden behovet for fisk øker, må EU importere stadig mer av den fisken som spises.

Målet er lik adgang

Romatraktaten fra 1957 gjorde EUs fiskeripolitikk til et fellesanliggende for EU. Fra 1970 var «*lik adgang*» (equal access) til fiskeressursene grunnlaget for EUs fiskeripolitikk. Alle fiskere skal stilles likt i konkurransen om fiskeressursene på det store EU-havet – akkurat slik det skal være på alle andre områder av det økonomiske livet.

På dette store EU-havet er det EU som fastslår hvor mye det er forsvarlig å fiske i hvert havområde, hvordan kvoter skal fordeles på det enkelte medlemsland og hvilken adgang fiskefartøy fra ett medlemsland skal ha på fiskebankene til et annet medlemsland. I tillegg er det EU som har rett til å begrense eller stoppe fangst i bestemte perioder, rett til å avgjøre hva slags fiskefartøy, redskap og maskevidde som kan brukes – og hvor stor fisk som kan fiskes.

For å hindre alles kamp mot alle på alle fiskebanker, ble prinsippet om «*historiske rettigheter*» innført som en midlertidig ordning. Det betyr at andre lands fiskere har rett til å fiske, men ikke mer enn de har historisk hevd for å gjøre.

Det er likevel klart at ordninger bygd på historiske rettigheter og relativ stabilitet er ment som midlertidige unntak «*inntil den økonomiske*

Innad i EU er det press fra mange hold for at fiskeripolitikken skal legges om fra kvoter til innsatsbegrensning – altså til regler for hvor stor innsatsen av båter, redskap og fangstdager kan være i de ulike havområdene. En slik omlegging vil kunne føre til at argumenter som bygger på historiske rettigheter og relativ stabilitet, blir skjøvet til side. Det bekrefter EU-kommisjonens generaldirektør for fiskerispørsmål Jørgen Holmquist i intervju med *Nasjonen* (27.3.03): «Går vi helt over fra kvoter til innsatsbegrensning, kommer spørsmålet om relativ balanse opp.»

og sosiale situasjonen innen sektoren er blitt mer stabil... Da vil det bli mulig å tillate at fiskerierne styres av markedsmekanismen slik som andre sektorer av EU-økonomien». (EUs «Grønnbok om den framtidige felles fiskeripolitikk», mars 2001.)

Konflikt og kamp

Denne formen for felles fiskeripolitikk har ført til massevis av konflikter – mellom medlemsstater og mellom fiskere fra ulike deler av EU. Fiskere som i tiår hadde drevet fiske i bestemte havområder, måtte rette seg etter kvoter og regler som tidligere ikke fantes. EUs fiskeripolitikk har siden da vært en evig kamp om fangstnivåer, kvoter og rettigheter der regjeringer, fiskeridistrikt og interessegrupper har stått mot hverandre.

Det gjentar seg derfor stadig at de fangstnivåene som fiskeriforskerne anbefaler, ikke blir vedtatt. Først blir de økt i EU-kommisjonen, så økes de ytterligere i EUs Ministerråd – og så sprenges de i praksis ved at kontrollen svikter og kvoter ikke overholdes.

Det som gjør fiskeripolitikken så uviss, er to forhold:

1. Kvote fordeles ikke av en nøytral instans. De fordeles når fiskeriministrene møtes i EUs ministerråd. Det vi si de fordeles gjennom langvarige og uoversiktlige dragkamper mellom statsråder som alle slåss for sine egne fiskere.
2. Prinsippene om historiske rettigheter og relativ stabilitet er ikke traktatfesta. De er tvert imot innført som midlertidige fordelingsprinsipp som i første omgang skulle gjelde ut 2002.

En ny fiskeripolitikk?

I desember 2002 møttes fiskeriministrene i EU for å fastlegge EUs fiskeripolitikk for det neste tiåret. Vedtaket endrer fiskeripolitikken på tre punkter:

1. Fra 2005 skal det ikke gis offentlig støtte til å bygge nye fiskefartøy, og det skal settes strengere vilkår for å modernisere fartøy.
2. Det skal innføres et mer «økosystem-basert» opplegg i fiskeriforvaltningen. Det skal omfatte planer for å bygge opp igjen truede fiskebestander og forvaltningsplaner for ikke-truede bestander.
3. Det skal innføres et system med «havgager», et tak på hvor mange dager i måneden et fiskefartøy kan fiske på truede bestander.
4. Premiene for å skrote fiskefartøy skulle økes.

Slike planer har EU vedtatt mange av. Det avgjørende er hvor lojalt medlemsstatene følger opp det som vedtas. Til nå har alt for mange stater blitt frista av rollen som gratispassasjer på innsatsen fra andre land.

Opplegget har også denne gang en del iøynefallende svakheter. Forbudet mot offentlig støtte til nye båter, skal f.eks. ikke tre i kraft før i 2005. Mye ekstra overkapasitet kan bygges opp på to år. Portugal har

f.eks. bestilt 51 nye båter, og Irland har en rekke trålere under bygging, blant annet i Norge. (Fiskaren 26.2.03)

I tillegg skal planene for oppbygging av truede bestander og for å forvalte andre bestander på en økologisk bærekraftig måte, vedtas som årsplaner. Det betyr at de blir del av den vanlige hestehandelen mellom fiskeriministrene om samla fangstnivå og fordeling av kvoter i de ulike farvann.

Slik hestehandel måtte til også for å få vedtatt opplegget for den nye fiskeripolitikken i desember 2002. Spania forlangte tilgang til den såkalte «irskeboksen», et havområde som tidligere var forbeholdt irske og britiske fiskere. Nederland fikk tilkjempa seg en større andel rødspette enn før, og den franske presidenten Jaques Chirac ga på egen hånd franske fiskere unntak for det havdagsystemet som den nye fiskeripolitikken hvilte på.

Spania er så provosert av dette vedtaket at landet har reist rettsak for EF-domstolen for å få omgjort dette vedtaket. Den spanske regjeringen hevder at spanske fiskere er ført bak lyset når kvoter fortsatt – dvs. etter 1. januar 2003 – blir fordelt etter prinsippet om historiske rettigheter. Skulle Spania vinne rettsaken, er det EUs grunnprinsipp om fritt fiske for fiskere fra alle EU-land i alle EU-farvann som vil gjelde. For å hindre dramatisk overfiske må nye ordninger til, f.eks. et system med omsettelige kvoter som alle kan by på.

Felles EU-hav i Nordsjøen

Spania og Portugal fikk ikke slippe til på alle fiskebanker i det felles EU-havet da de ble medlem av EU i 1986. Det skulle de først få 1. januar 2003. Det var den datoen norske fiskere frykta mer enn noe da kampen sto om norsk EU-medlemskap høsten 1994. For da skulle også norske fiskebanker bli del av det store EU-havet – i prinsippet med lik adgang for alle EUs fiskere.

Spania og Portugal har store fiskeflåter i forhold til fiskeressursene i egne havområder. Store deler av havfisket deres er basert på fjernfiske, fiske i internasjonale farvann eller på andre lands sjøterritorium.

Fra 1. januar 2003 er EUs del av Nordsjøen i prinsippet et felles EU-hav også for fiskere fra Spania og Portugal. Riktig nok skal kvotene som før fordeles etter de såkalte historiske fordelingsnøkklene. Men på en del fiskeslag er det ikke satt noen kvoter – og der rykker spanske fartøy inn.

I den norske sonen i Nordsjøen er det fiskeriatvanten med EU som regulerer hvem som slipper til, og der har EU-fartøy en kvote på «andre arter» (bl.a. blåkveite, breiflabb, lange og brosme) på 11.000 tonn.

Det dreier seg om arter der det er fritt fiske i EU-delen av Nordsjøen. Hvis Norge var medlem av EU, er det liten grunn til å tro at vi hadde fått gjennomslag for å sette kvoter på slike «andre arter» i vår del av Nordsjøen så lenge det er fritt fiske i EU-delen.

Hvert år er det forhandlinger mellom Norge og EU om hvordan kvotene skal fordeles i Nordsjøen. Forhandlingene dreier seg om mer enn 60 arter og kan derfor lett kjøre seg fast. Problemene blir særlig store når bestandene svikter. Det er da uenigheten er størst om hva som er forsvarlig fangstnivå. Norge har 17 prosent av den samlede torskekvoten i Nordsjøen, og for Norge er forhandlingene om torsk, sei og makrell viktigst.

Torsk eller ingen torsk?

Bestanden av torsk i Nordsjøen er nede på et historisk lavt nivå. Det Internasjonale Havforskningsrådet (ICES) anbefalte derfor i oktober 2002 full stopp i torskefisket i det nordlige EU-havet (Nordsjøen, Irskehavet, Kanalen, Skagerrak, Kattegat og Østersjøen).

EUs fiskerikommissær Franz Fischler vågde ikke gå inn for full stopp. Han foreslo i november 2002 at torskefisket måtte reduseres med inntil 80 prosent.

Så kraftige kutt ville ikke de femten fiskeriministrene i EU være med på. De vedtok at torskekvotene bare skulle kuttes med 45 prosent i 2003.

Den svenske regjeringen reagerte på vedtaket i Ministerrådet med å erklære at den ville innføre forbud mot torskefiske for svenske fiskere på ensidig basis. Vedtaket var dels ment som en protest mot en uforsvarlig forvaltning av torskestammen, særlig i Østersjøen – men også som et bidrag til å redusere det samlede fisket.

Den svenske holdningen var svært uegennyttig. Fiskere fra andre EU-land ville fortsatt få fiske sine kvoter i svenske farvann. Det kunne ikke forbyes fra Stockholm. Det var bare svenske fiskere som ville rammes av et svensk forbud.

Men EU-kommisjonen godtok ikke det svenske forbudet. Den svenske regjeringen kunne ikke overprøve vedtak gjort av fiskeriministrene i Ministerrådet. Det eneste den svenske regjeringen kunne gjøre, var å innføre regler for svenske fiskere om kortere fisketider, større maskevidde, fredning av gyteplasser o.l.

2004: Nytt tap for EU-kommisjonen

Forskerne i ICES mente høsten 2003 at det eneste forsvarlige fortsatt er full stopp i torskefisket. Det var det umulig å få gehør for da fiskeriministrene møttes i midten av desember for å fastsette kvotene for 2004. Resultatet ble et nytt nederlag for EU-kommisjonen.

Torskekvotene holdes på nesten samme nivå som i fjor. Det provoserte såpass mange fiskeriministre at kvotene for hyse, en del flatfisk og reker ble økt ganske kraftig, hysekvota med nesten 60 prosent og rekekvota med 30 prosent.

Det var fiskeriministrene fra Spania, Frankrike, Storbritannia, Irland og Danmark som pressa på for større kvoter – mens den tyske og den

svenske fiskeriministeren gikk inn for minst mulig torskefiske og lavere kvoter også på andre arter.

Nå er fiskeflåten til EU så stor i forhold til fiskeressursene at ethvert kvotesystem kan bli ubrukelig i praksis – enten ved at det blir store mengder utkast eller ved at kontrollen med kvotene gjennomhulles. I Nordsjøen er kontrollen med kvotene ekstra vanskelig på grunn av det store blandingsfisket, det at en kan få med seg torsk både når en jakter på hyse som på kreps. Slik er det ikke lengre nord, der det vanligvis går an å fiske på én art av gangen

Dette førte til at det rett før jul i 2003 ble brudd mellom EU og Norge om fiskeriatvanten for 2004. Den viktigste grunnen er at EU vil øke hysekvota i Nordsjøen fra 51.000 tonn til 80.000 tonn. De norske forhandlerne mente at økt fiske på hyse er uforsvarlig fordi det i Nordsjøen er umulig å fiske hyse uten å få torsk med i fangsten.

Forhandlingslederen Petter Meier sier til Fiskeribladet at bruddet er en «*pause i forhandlingene*». Så lenge det ikke fins noen avtale, kan norske fiskere ikke fiske i EU-delen av Nordsjøen og EU-fiskere må holde seg vekk fra den norske delen. (Fiskeribladet 24.12.03)

Kappfisket om kolmule

Kolmulefangsten i Nordsjøen reguleres gjennom en avtale der EU, Norge, Island og Færøyene er de viktigste partene. I 2001 og 2002 klarte en gjennom disse forhandlingene å redusere fisket på kolmule.

I 2002 fiska EU 180.000 tonn kolmule i egen sone, 20.000 tonn i norsk sone og 15.000 tonn i grønlandsk sone. Det internasjonale havforskningsrådet (ICES) anbefalte for 2003 en totalkvote på kolmule på 600.000 tonn. EU ville sette totalkvota langt høyere som kompensasjon for at EU-havet blir stadig mer tomt for de mest verdifulle bestandene. Norge holdt igjen, og forhandlingene brøt sammen. EU ga deretter sine egne fiskere en kvote på 430.000 tonn, dobbelt så mye som året før.

Slik prøver EU å presse opp EUs andel av fisket på kolmule. Fra 1977 til 1997 sto EU bare for 19 prosent av den samlede kolmulefangsten.

Siden fisk kan svømme

Det kan virke besnærende at ressurser som krysser nasjonale grenser – slik fisk lett gjør – forvaltes best om de kan forvaltes overnasjonalt. Til nå har ikke EU overbevist i den retningen.

Problemet er at det enkelte land ikke har noe overordna økologisk ansvar for å ta vare på bestandene. Det ansvaret ligger på EU. Det er derfor de nasjonale fiskeriministrene uten sideblikk til økologi slåss for å få ut størst mulig kvote til egne fiskere. Det er derfor de samlede kvotene systematisk blir satt uforsvarlig høyt. Hver fiskeriminister presses av egne fiskere, av egen fiskeindustri – og av de arbeidsløse i fiskeridistriktene.

Etter det har EU økt andelen ved at det i mange EU-land er bygd store fartøy som kan fiske kolmule langt mer effektivt enn før.

Norge, Island og Færøyene kan bli tvunget til å øke sin fangsttinningsats for at ikke EU skal få hevd på helt urimelige andeler av kolmulefisket. Et slikt kappfiske kan ikke føre til noe annet enn til full kollaps i kolmulebestanden.

Og hva skjer når kolmula er vekk? Er det silda og makrellen som da skal redde den alt for store trålerflåten?

Tilbake til stater og regioner!

Forvaltningen av fiskeressursene må føres tilbake til nasjonale og regionale myndigheter! Bare slik kan det bli en forvaltning som sikrer en bærekraftig utvikling av ressursene.

Det var konklusjonen fra en nordatlantisk konferanse om felles havressurser som samla 150 delegater fra 15 land på Shetland i oktober 2003. Representanter fra det norske fiskeridirektoratet var med på konferansen.

Kritikken av EUs fiskeripolitikk sto sentralt på konferansen. Det er den som har rasert viktige bestander i Nordsjøen, og det er den som hindrer at lokale og nasjonale myndigheter kan ta økologisk ansvar for fiskeressursene utafor egne kyster. Det var fiskere og fiskerimyndigheter på Island, Færøyene og Skottland skjønt enige om.

For befolkningen på Shetland og Orknøyene er Færøyene det store forbildet. Færøyene står utafor EU og har suverenitet over fiskeriressursene i sin 200-mils-sone. Shetland, Orknøyene og de andre skotske øygruppene må dele fiskebankene sine ikke bare med fiskere lengre sør i Skottland og England, men også med dansker og spanjoler.

5. Bedre fiskeriløsning enn i 1994?

Norge har rike fiskeressurser i forhold til folketallet og eksporterer det meste av fangsten. EU er i motsatt situasjon – med knappe fiskeressurser i egne farvann og med stor import av fisk. EU har i tillegg en fiskeflåte som er alt for stor, og som derfor er på jakt etter fisk i andre farvann. Ved hver korsvei har derfor EU krevd å bytte markedsadgang med fiskekvoter. Det skjedde under forhandlingene om EØS-avtalen i 1992 – og på nytt under forhandlingene om EU-medlemskap i 1994. For at Norge skal få selge fisk til EU, har EU krevd at EUs fiskere får fiske i norske farvann.

Fiskeriforhandlingene i 1994

«Spania og Portugal kommer til å si blankt nei til norsk EF-medlemskap om de norske fiskeri-kravene skal oppfylles. De norske kravene må være ment for hjemmeopinionen, ikke for EFs forhandlere.» Det sa EUs forhandlingsleder Philippe de Schoutheete i forhandlingene med Norge til Dagens Næringsliv 14. juli 1994.

Så gikk det ikke bedre enn at presidenten for EU-kommisjonen etter forhandlingene roste de norske forhandlerne for «en ytterst konstruktiv holdning». Holdningen var så konstruktiv at de ga opp alt det var livsnødvendig for kysten å slåss for:

- EU skulle etter tre år overta forvaltningen av de norske fiskeressursene både sør og nord for 62. breddegrad.
- EU skulle forhandle med russerne om fiskeriavtalene i Barentshavet.
- Norge ga opp kravet om en EU-garanti for at 12-milsgrensa skulle være norsk hav også etter år 2002.

Riktignok ble det gitt løfter om at det skulle være annerledes «i praksis»: Norge skulle «i kraft av sin ekspertise og kunnskap» stå for forvaltningen av fiskeressursene nord for 62. breddegrad og skulle «i praksis» forhandle med russerne. Men begge deler skulle skje innen rammen av den fiskeripolitikken som EU trakk opp både for forvaltningen og for forhandlingene. Dermed ville alle fiskerinasjonene i EU ha fått ei hand på roret.

Den eneste fordelen Norge skulle få, var tollfri adgang til EU-markedet uten fare for antidumpingtiltak. Til gjengjeld måtte all næringsvirksomhet innen fiskerisektoren underkaste seg konkurransereglene til EU. Det kunne fort bli like plagsomt som dumpingkontrollen.

Kvotehopping

Men norske fiskere kunne ha mista langt mer fisk enn det fiskeriministeren hadde gitt bort i form av kvoter hvis Norge var blitt medlem av EU i 1994. Det ville ha skjedd ved såkalt «kvotehopping».

Som medlem av EU kunne vi ikke ha hindra at utlendinger kjøpte seg inn i norske fiskefartøy. Ved å kjøpe fiskebåt med kvoter, kunne en EU-reder fiske på norske fiskeressurser bare ved å legge pengene på bordet. Det er dette som kalles «kvotehopping».

Britene prøvde lenge å hindre slik kvotehopping ved juridiske knep, f.eks. ved å kreve at den som skal drive fiske med britisk fiskebåt på britiske kvoter skal ha en «økonomisk tilknytning» til det fiskeridistriktet der båten hørte hjemme. Det lyktes ikke. Flere EU-dommer gikk britene imot, og alt tidlig på 1990-tallet var hver sjettede britiske fiskebåt på utenlandske hender.

Fisk forvaltes ulikt av EU og Norge

Norge har forbud mot å kaste småfisk (fisk under minstemål) til sjøs. EU ser det stikk motsatt: Det er påbudt å kaste småfisk til sjøs. Slike forbud mot utkast praktiseres også på Island, Færøyene, Grønland og i Canada og Russland, bare ikke i EU. (Fiskaren 25.4.03) EU påbyr dessuten fiskerne å kaste til sjøs det de fisker over kvoten. Det er også forbudt i Norge.

Det er de siste åra stadig kommet meldinger om at EU vurderer å innføre tilsvarende forbud mot å kaste ut småfisk. Det mest konkrete er at EU nå vurderer forbud mot å kaste ut makrell. (Sunnmørsposten 8.12.03)

Norge har også en ordning med å stenge og åpne områder der andelen av småfisk i fangsten er for stor. Det har ikke EU hatt.

Andre forskjeller på fiskeripolitikken i Norge og EU

Ved et medlemskap vil EUs felles arbeidsmarked gjelde også på fiskebankene. Trålrederier registrert i Norge kan da like gjerne engasjere et mannskap fra et annet EU- eller EØS-land som et norsk mannskap. Slik er det enten rederiet er norskeid eller utenlandsk eid. I dag krever norsk lov at skipperen og minst halvparten av mannskapet er norsk.

Et norsk EU-medlemskap vil endre førstehåndsomsetningen av fisk på avgjørende vis. Råfiskloven krevde at all fisk som landes i Norge, skal omsettes gjennom våre seks fiskesalgslag. Salgslaga garanterer fiskerne en minstepris og kunne bestemme hvem som skal ha rett til å kjøpe fisk. Salgslaga eies av fiskerne og har gitt dem en sterk forhandlingsposisjon i forhold til foredlingsindustrien.

EØS-avtalen har svekka stillingen til salgslaga og dermed til fiskerne. Etter at utenlandske fartøy fikk lov til å lande fisk i Norge, innebar EUs konkurranseregler at salgslaga ikke lenger har monopol på førstehåndsomsetningen.

Vernesonen rundt Svalbard

200-mil-sonen rundt Svalbard er omstridt. Norge har derfor definert den som en vernesone og praktiserer en ikke-diskriminerende forvaltning

for å sikre fiskeressursene på en måte som ikke provoserer andre land som har undertegna Svalbard-traktaten.

Går Norge inn i EU, vil EU overta forvaltningen av denne sonen. Det er umulig å vite hvordan forvaltningen da vil bli.

Talerett ved internasjonale forhandlinger

Så lenge Norge står utafør EU, deltar Norge med egen delegasjon ved internasjonale forhandlinger om havpolitiske spørsmål. Går vi inn i EU, blir vi del av EU-delegasjonen ved slike forhandlinger. Norge har klare interesser av å gå i allianse med andre land som hevder kyststatenes interesser. EU har ofte stått på motsatt side. Med Norge som medlem må EU dempe denne fjernfiske-profilen, men om det veier opp tapet av en egen norsk stemme ved internasjonale forhandlinger, er høyst tvilsomt.

Thorbjørn Jaglands vilkår for medlemskap

«En ny EU-søknad kan etter min mening ikke komme før det viser seg at EU har funnet en ny tilnærming til ressursproblemer. Dette dreier seg om viktige spørsmål for et land som bygger mye av sin næringsvirksomhet og bosetting på naturressurser, men det er også avgjørende for vår felles sårbare klode.»

Norge bør ikke sende noen ny søknad til Brussel før EU har lagt om både landbruks- og fiskeripolitikken. Det var det overraskende EU-budskapet til Thorbjørn Jagland i boka «Vår sårbare verden» som kom ut i januar 2002.

Jagland innrømmer i boka at «det er nettopp når det gjelder landbruket og fiskeriene jeg mener nei-siden hadde mye rett. Vi på ja-siden tok altfor lett på problemene Norge ville møte her ved et medlemskap.»

Kronargumentet til Jagland er et tydelig ekko av nei-argumenter fra 1994: «Det er historisk grunnlag for å hevde at naturressurser tas bedre vare på av dem som faktisk har dem.»

Her er begrunnelsen: «EU har ikke hatt noen heldig hånd med ressursforvaltningen. Jeg har sett fra innsiden hvordan EU presser på for å komme inn på nye fiskebanker. Det er blant annet et sterkt press på fiskevernsone rundt Svalbard. Igjen mener jeg det viser seg at den nasjonalstaten som blir mest påvirket, er best egnet til å regulere bruken av naturen på vegne av alle.»

Det forslaget til grunnlov som EU diskuterer, fastslår at EU fortsatt skal ha enekompetanse til å forvalte fiskeressursene. Jagland er uenig: «Jeg er altså blitt overbevist om at ansvaret for ressursene ikke kan overlates til folk som har dem på lang avstand.»

Er det tollene på bearbeida fisk som rammer foredlingsindustrien?

Tollsatsene til EU er bygd opp slik at tollene blir større jo mer fisken er bearbeida. Dette er brukt som forklaring på at norsk fisk i stigende

grad bearbeides innad i EU. Stortingsmeldingen om EØS-samarbeidet 1994-2001 avviser et så enkelt resonnement: «*Manglende bearbeiding i Norge har følgelig forskjellige årsaker, og henger blant annet også sammen med eierforholdene i oppdrettsnæringen, lønns- og kostnadsforhold i aktuelle tilvirkningsland og nærhet til markedene.*» (St. meld. nr. 27 (2001-2002), s.10)

Men for enkelte fiskeslag kan tollstrukturen likevel ha betydning: «*EUs tollsatser for sensitive fiskeslag er i enkelte tilfeller så høye at de utgjør et betydelig problem for tilvirkning av fisken i Norge. Forsåvidt gjelder hvitfisk, som for eksempel torsk, hyse og sei, er imidlertid ikke dette noen avgjørende faktor.*» (Samme sted, s. 55) Det siste er svakt sagt: Det er ikke toll på bearbejdede fiskeprodukter av torsk, hyse og sei.

Til tross for det har Findus og Frionor lagt ned produksjonen av panetter, grilletter og andre gryteferdige produkter i Trondheim og Alta. Norske foredlingsbedrifter blir altså nedlagt også når de ikke betaler toll på produktene sine ved eksport til EU. I dag er det åpenbart lønnsomt å frakte fisk til Kina, foredle den der og frakte den tilbake for salg i Europa.

For villfisken er det avgjørende at fisken blir landa i Norge og at norske mottak får hånd om fisken slik at fisken foredles her i landet. Men ved norsk EU-medlemskap vil fiskefartøy kunne kjøpes opp av EU-selskap. Da kan ingen regler forhindre at all norsk fisk blir landa i utlandet. Da er det kostnadsnivå og nærhet til markedet som avgjør hvor fisken landes og foredles. Hvordan vil en da unngå at norsk fiskeforedling blir nedlagt?

Dessuten er det grunn til å spørre: Er det bearbeiding som gir størst verdiskaping? Det å få fisken fersk fram til forbrukerne er i seg sjøl en foredling – og kan ofte gi god lønnsomhet.

Da er det avgjørende at fisken er rein. Derfor er det synd at regjeringen i 2002 vedtok å fjerne kravet om nulltoleranse for gift i fisk. Der hadde vi et konkurransefortrinn framfor EU som har noen maksimumsnivåer for giftinnhold. Da regjeringen valgte å følge EU på dette området, forsvant dette konkurransefortrinnet. Det var et fritt norsk valg. EU kunne ikke forlange at vi gikk vekk fra nulltoleransen.

NUPI-rapporten

Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI) la våren 2003 fram en serie rapporter som vurderte EØS-avtalen opp mot EU-medlemskap og en såkalt «*Sveits-løsning*» – en mellomstatlig avtale med EU i stedet for den overnasjonale EØS-avtalen. En delrapport tok for seg EUs fiskeripolitikk i forhold til Norge og Island. (Torben Foss, Thorolfur Matthiasson og Hanne Ulrichsen: «*Iceland, Norway and the EC Common Fisheries Policy*»)

Rapporten konkluderer med at fiskeripolitikken til EU nærmer seg den vi fører i Norge. Den legger stor vekt på at prinsippet om relativ stabilitet har skjøvet til side grunnregelen om ingen skal diskrimineres

på bakgrunn av nasjonalitet. Relativ stabilitet betyr at kvoter skal fordeles ut fra det fangstnivået som fiskere fra ulike land tidligere har hatt.

På dette punktet er rapporten tvetydig. For det er også en konklusjon at Norge antakelig ikke kan klare å få et varig unntak fra regelen om ikke-diskriminering av fiskere fra andre land. Likevel er hovedbudskapet i NUPI-rapporten at de endringene som EU gjennomførte i sin fiskeripolitikk i desember 2002 er så grunnleggende at det er langt mindre grunn for Norge og Island å stå utafør EU.

I følge Peter Ørebeck, professor i EØS-rett i Tromsø, er dette en svært tvilsom konklusjon. Det er fortsatt et grunnleggende utgangspunkt for fiskeripolitikken i EU at markedet er den eneste garanti for ikke-diskriminering. Derfor skal prinsippet om relativ stabilitet etter hvert tones ned og erstattes av et system med stadig mer omsettelige kvoter. (Klassekampen 25.6.03)

NUPI-rapporten skisserer et forslag til hva som bør være norske krav ved en søknad om medlemskap:

- at Norge beholder forvaltningen av fiskeressursene nord for 62. breddegrad.
- at kystflåten får enerett til å fiske ut til 25 nautiske mil.
- at fisken gjøres til et samfunnsseie slik at kvotene kan leies, men ikke eies.
- at leietida settes til 10 år, slik at en får en hjemfallsrett på fiskekvoter.

NUPI hevder at forslaget om norsk forvaltning nord for 62. breddegrad er i samsvar med den «regionaliseringen» av fiskeripolitikken som EU har satt i gang. Rapporten tar derfor til orde for et «norsk-islandsk fiskeriregime i Nordøst-Atlanteren» og hevder at det vil EU kunne godta.

Forskerne fra NUPI har, i følge Ivan Kristoffersen, betydelige talegaver:

«Spørsmålet er likevel om de makter å overtale noen årsklasser norsk-arktisk torsk og andre fiskebestander til å forlate norsk og russisk sone for å svømme noen tusen nautiske mil vestover til et helt nytt og sikkert meget spennende opphold i Islands økonomiske sone.» (Aftenposten 3.7.03)

Det er et ytterst spinkelt grunnlag for en slik idé. Foreløpig strekker regionaliseringen seg ikke lenger enn til at det kan opprettes regionale organ som skal gi EU råd om hvordan fiskeriforvaltningen skal gjennomføres. De skal ikke ha noen rett til å ta beslutninger. Eksemplet med det svenske forbudet mot torskefiske i Østersjøen, viser at forestillingen om en regionalisert fiskeripolitikk er svært luftig. (Se s. zx)

Det er heller ingen ting som tilsier at EU vil endre sin fiskeripolitikk i en retning som flytter beslutningsmakt fra EUs organ tilbake til medlemsstatene når det gjelder forvaltningen av fiskeriresursene. I forslaget til grunnlov gis da også EU enekompetanse når det gjelder «bevaringen av havets biologiske ressurser». For alle andre deler av

fiskerikompetanse skal EU-lover og EU-vedtak ha forrang framfor nasjonale lover og vedtak. (Se heftet «*Kan EU-fisket reddes?*» i NTEUs skriftserie, nr. 1/2003)

Island kan ikke forvente å ha full råderett over fiskebankene sine hvis landet blir medlem av EU. Det sa EUs fiskerikommissær Franz Fischler da han var på Island i august 2003. Island må bl.a. forhandle om fiskekvoter. (Fiskaren 20.8.03)

— Bare ring!

«*Bare ring!*», sa Thorvald Stoltenberg foran folkeavstemningen i 1994 til fiskere som var bekymra for framtida si hvis Norge ble medlem av EU. Norske media mente å vite at Stoltenberg var lovt jobben som fiskerikommissær i EU-kommisjonen, den jobben som østerrikeren Fischler fikk da flertallet i Norge stemte nei.

Torbjørn Jagland har stadig uttalt seg i samme retning, blant annet i boka «*Vår sårbare verden*» fra 2002. Der står det: «*Sannsynligvis kunne vi ha dirigert EUs fiskeripolitikk hvis Norge og Island var medlemmer*».

Denne forestillingen om at der hvor vi har viktige næringsinteresser, der ville vi også hatt stor innflytelse i EU, er antakelig grunnleggende feil.

I EU er det helt avgjørende hvilke alliansepartnere en har. I et EU med 16 land ville Norge hatt 3 av 90 stemmer i Ministerrådet, eller 3,3 prosent. Vi ville hatt de samme tre stemmene når det skulle voteres over fiskekvoter som over hvilket som helst annen sak. For å få i gjennom vedtak som var til fordel for oss, måtte vi hatt støtte fra land med minst 61 stemmer i Ministerrådet. (Det ville kreves 64 stemmer for gyldig vedtak.) For å hindre vedtak som kunne ramme oss, måtte vi hatt støtte fra land med minst 24 stemmer.

Fra neste høst er det reglene i Nice-traktaten som skal gjelde. Da ville Norge hatt 7 av 352 stemmer, eller nokså nøyaktig to prosent av stemmene i et utvida EU. Forslaget til grunnlov gir oss én prosent av stemmene i Ministerrådet – også i fiskerispørsmål.

Hvordan er så sjansene for å lage allianser med meningsfeller?

I fiskerispørsmål er de dessverre så dårlige som vel mulig. Norge og Island skiller seg fra dagens og morgendagens EU-land på to måter.

- Vi har fisk å selge, mens alle andre EU-land (unntatt Danmark) kjøper mer fisk enn de selger.
- Vi har store havområder med fisk, mens alle andre fiskerinasjoner i EU har alt for lite fisk til fiskerne sine og mer enn gjerne vil slippe til på våre fiskebanker. (Se her s. zx)

Dette betyr at vi har det store flertallet mot oss hver gang det blir interessekonflikt om kjøp og salg av fisk – og hver gang det blir snakk om hvordan kvoter skal fordeles på EUs felles fiskerihav. Sjansen

for at Norge (og Island) skal klare å finne så mange meningsfeller at avgjørelser bikker vår vei når mye står på spill i fiskeripolitikken, er ikke bare liten. Den er mikroskopisk.

Norske og islandske fiskebanker vil stå i sentrum for fiskekrigen i EU fra første øyeblikk hvis Norge og Island blir medlem av EU. Spania, Frankrike, Portugal, Irland, Storbritannia og Danmark kaster seg stadig med så stor intensitet inn i kampen om stadig knappere fiskebestander, at det er vanskelig å se hvor vi skal finne de opplagte forbundsfellene.

Det er Spania som til nå har vært mest aggressiv i forhold til å få adgang til norske fiskeressurser. Spanjolene mener at kvotene bør gå til den mest effektive flåten uansett hvor den kommer fra. Det kan best oppnås med et system bygd på omsettelige kvoter over landegrensene i EU. (Fiskaren 7.3.03)

Portugal har også en fjernfiskeflåte som er alt for stor i forhold til ressursgrunnlaget. På spørsmål fra Fiskaren om hvilke krav Portugal vil stille hvis Norge forhandler om medlemskap etter 2005, svarer Ana Rita Veiga, rådgiver for statssekretæren i Portugals landbruks-, distrikts- og fiskeridepartement: «Vi er interessert i alle muligheter for fiske som kan åpne seg for EU i en forhandlingssituasjon.» (21.3.03)

«For noen vil norsk medlemskap gi nye muligheter til å øke egne kvoteandeler, for noen vil Norge være en trussel i kampen om markedene. Andre vil se på norsk medlemskap som viktig for å skaffe mer sjømat til EUs forbrukere, mens andre igjen vil se på Norge som en viktig medspiller til å forbedre EUs forvaltningspolitikk.» Dette sa dansken Steffen Smith, som inntil 2002 var leder for EUs generaldirektorat for fiskeri, på årsmøtet til FHL i april 2003. (Fiskeribladet 23.4.03)

Er EU mer medgjørlig enn i 1994?

Det forslaget til grunnlov som EU nå diskuterer, tildeler EU «enekompetanse» for «bevaringen av havets biologiske ressurser innen rammene for den felles fiskeripolitikk». Fiskeripolitikken for øvrig er i den store sekken for «delt kompetanse» – men delt med medlemsstatene slik at EU-vedtak og EU-retten har forrang. (Se her diskusjonen av hva dette betyr i skriftserieheftet om forfatningsforslaget («Mer overstatlig for små land – fortsatt mellomstatlig for de største», hefte 2/2003 i NTEUs skriftserie. Heftet kan lastes ned fra www.neitileu.no)

Dette betyr at alt skal være som før. EU hadde ansvar for forvaltningen av fiskeressursene også i 1994, og vi fikk da en forhandlingsløsning som ga visse konsesjoner til at forvaltningen nord for 62. breddegrad ut 2002 skulle føres videre basert på norske forvaltningsprinsipper. Men EU ga ikke slipp på det mest grunnleggende: at EU-havet er et fellesanliggende når det gjelder fisk.

Kampen mellom EU-statene om knappere fiskeressurser er mye hardere i dag enn i 1994. Det er derfor ingen grunn til å tro at vi kan få en bedre fiskeritavtale ved en eventuell tredje korsvei.

Studieplan

Studieplanen er lagt opp som en studiering over tre kvelder og bygger på to hefter i NTEUs skriftserie, heftet «Kan EU-fisken reddes?» nr. 1/2003 og dette heftet «Norsk fiske og EU-medlemskap», nr. 3/2003. Studieringen kan sjølsagt organiseres på andre måter.

Kveld 1:

Felles lesestoff: «*Kan EU-fisken reddes?*»

Til diskusjon:

- Hvorfor er EU-kommisjonen opptatt av å legge om fiskeripolitikken i EU?
- Hvorfor er det så vanskelig å gjennomføre en overnasjonal fiskeripolitikk?
- Hva innebærer «*kvotehopping*»?
- Hva slags fiskeriavtaler inngår EU med land i Afrika?
- Hva betyr uttrykk som «*lik adgang*», «*historiske rettigheter*» og «*relativ stabilitet*»?
- Diskuter gode og dårlige sider ved EUs fiskeripolitikk.

Kveld 2:

Felles lesestoff: *Norsk fiske og EU-medlemskap*

Til diskusjon:

- Hvilke begrensinger legger EØS-avtalen på norsk fiskeripolitikk?
- Hvilken handlefrihet har norske myndigheter fortsatt igjen?
- Får vi solgt fisken vår hvis vi sier opp EØS-avtalen?
- Hva betyr den nye transittavtalen med EU?
- Er det riktig å se på fersk fisk som foredling dersom vi kan få den fersk fram til forbrukerne i EU?
- Det hevdes i heftet at Norge ville få liten innflytelse på EUs fiskeripolitikk hvis vi var medlem av EU. Er det riktig?
- Gi grunner for og mot at Norge ville kunne få en bedre fiskeriavtale med EU enn i 1994 ved nye forhandlinger om medlemskap

Kveld 3:

Til diskusjon:

- Tenk deg at det skal holdes et åpent debattmøte om norsk fiskerinæring i forhold til EØS- og EU-medlemskap. Skisser et opplegg for dette møtet slik at dette spørsmålet blir best mulig belyst.
- Lag et utkast til leserinnlegg om et fiskeripolitisk tema i forhold til EØS eller EU. Diskuter utkastene med de andre deltakerne i studieringen.

Hefter i skriftserien (pris 20,- + porto):

- Nr. 2-2003: Dag Seierstad: *Mer overstatlig for små EU-land – fortsatt mellomstatlig for de største*
- Nr. 1-2003: Dag Seierstad: *Kan EU-fisken reddes?*
- Nr. 4-2002: Olav Boye mfl: *Alternativ til EØS*
- Nr. 3-2002: Dag Seierstad: *EUs rolle i globaliseringen*
- Nr. 2-2002: Tine Larsen og Dag Seierstad: *EU-direktivet om "patent på liv"*
- Nr. 1-2002: Dag Seierstad: *Regjeringens tja til EØS. En gjennomgang av regjeringens EØS-melding (St.meld.nr. 27 (2001-2002) – Om EØS-samarbeidet 1994-2001)*
- Nr. 4-2001: Dag Seierstad: *Full gass fra EØS. Omstridte EØS-saker etter 1.1.2000*
- Nr. 3-2001: Dag Seierstad: *EU mot øst*
- Nr. 2-2001: Dag Seierstad: *EU og miljø. Er EU svaret på miljøutfordringene?*
- Nr. 1-2001: Anne Kjersti Toft: *Menneses Europa. Døren lukket for kvinner.*
- Nr. 4-2000: Dag Seierstad: *Sju år med EØS*
- Nr. 3-2000: Spesialnummer: *Ja til folkestyre (kr.2,50)*
- Nr. 2-2000: Dag Seierstad: *Lydstaten Sverige*
- Nr. 1-2000: Dag Seierstad: *Arbeidslivet i EU*
- Nr. 4-1999: Dag Seierstad: *EU-direktivet om «patent på liv»*
- Nr. 3-1999: Ivar Hellesnes (red.): *Trygg mat eller «Biologiens globalisering»*
- Nr. 2-1999: Dag Seierstad: *EØS og den lokale handlefriheten*
- Nr. 1-1999: Dag Seierstad: *Euro. En fare for EU, men ingen trussel mot Norge hvis vi holder oss unna*
- Nr. 4-1998: Dag Seierstad: *Den nye Schengen-avtalen. Avtalen mellom Norge og EU*
- Nr. 3-1998: Dag Seierstad: *Siste sjanse for den veterinære grensekontrollen*
- Nr. 2-1998: Morten Harper: *Vann, luft og gener*
- Nr. 6-1997: Are Eriksen: *Amsterdam-traktaten.*
- Nr. 2-1995: Dag Seierstad: *Ett år etterpå. En gjennomgang av ja-sidas spådommer fra EU-kampen.*

B-BLAD

Returadresse:
Nei til EU
Arbeidersamfunnets plass 1
0181 Oslo

Norsk fiske og EU-medlemskap

«Jeg er altså blitt overbevist om at ansvaret for ressursene ikke kan overlates til folk som har dem på lang avstand.»

Thorbjørn Jagland i boka «Vår sårbare verden» fra januar 2002

Norge har rike fiskeressurser i forhold til folketallet og eksporterer det meste av fangsten. EU er i motsatt situasjon – med knappe fiskeressurser i egne farvann og med stor import av fisk. EU har i tillegg en fiskeflåte som er alt for stor, og som derfor er på jakt etter fisk i andre farvann.

Ved hver korsvei har EU krevd å få fiskekvoter i norske farvann mot å gi lavere toll for norsk eksport av fisk til EU. Det skjedde under forhandlingene om EØS-avtalen i 1992 – og på nytt under forhandlingene om EU-medlemskap i 1994.

Kampen mellom EU-statene om stadig knappere fiskeressurser er mye hardere i dag enn i 1994. Konklusjonen i dette heftet er at det derfor ikke er noen grunn til å tro at vi kan få en bedre fiskeriavtale med EU enn i 1994 hvis vi på ny skulle søke medlemskap i EU.

Argumentene finner du i dette heftet og i heftet «Kan EU-fisket reddes?», hefte 1/2003 i Nei til EUs skriftserie.

www.neitileu.no

